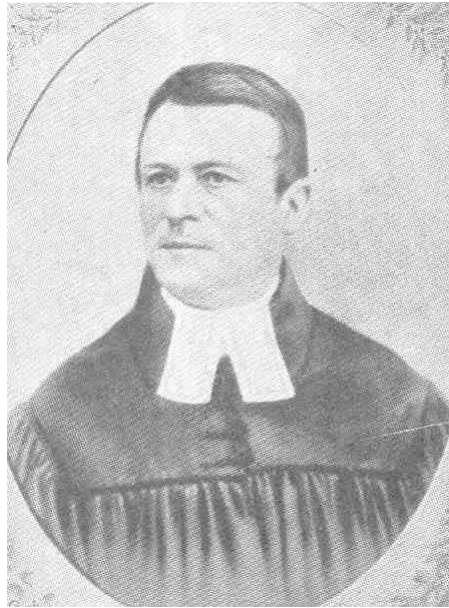

Kolbenheyer Móric

Kolbenheyer Móric evangélikus lelkész, műfordító, költő Beilitzben (Sziléziában) született, 1810. július 17-én, szepességi származású családban. Apja, Karl Friedrich Kolbenheyer posztógyártó, unokatestvére Görgey Artúr, sógora pedig báró Joseph von Cordon, az osztrák hadügyminiszter öccse volt.

Már nyolcévesen az eperjesi evangélikus kollégiumban tanult, majd 1822-ben a késmárki líceumba került. Három év múlva apja vállalkozása csődbe ment, így haza kellett térnie Sziléziába, hogy kelmefestőként dolgozzon. 1829-ben a család a bécsi Polytechnicumba küldte kémiai tanulni, ő azonban két év múlva visszament Késmárkra és befejezte a líceumot. Ezután került 1832-ben a bécsi evangélikus teológiára, 1832 és 1836 között Bécsben és Berlinben járt egyetemre. Tanulmányai befejeztével Eperjesen volt másodlelkész, ahol feleségül vette a még Bécsben megismert Medgyaszay Corneliát. Nyolc gyermekük született. A soproni gyülekezet 1846-ban hívta meg lelkészének. Az 1848-as forradalomban aktív szerepet nem vállalt. A „szabadságharc hitvallója” olvashatjuk az emléktábláján, ő nem fegyverrel, hanem szóval, „Az igaz szó”-val harcolt. Ez volt a címe az 1848. március 26-án a Casino nagytermében elhangzott gyűjtőhangú beszédének, melyben kiállt a szólásszabadságért. Később ez nyomtatásban is megjelent. Március 29-én Batthyány miniszterelnöki rendelete értelmében, Sopronban is megalakították a folyó ügyek intézésére szolgáló „Bizottsági Választmányt” melynek Kolbenheyer is tagja volt. Pulszky Ferenc feleségét bújtatta a szabadságharc leverése után. Az 1848 december 16-án bevonuló osztrák seregek vizsgálati fogságban tartották, ahonnan sógora közbenjárására szabadult, sokáig, mint megbízhatatlant figyelték. Amikor az egyházkerület elhatározta, hogy tanítóképzőt létesít, Kolbenheyert és barátját Király József Pált, a líceum igazgatóját küldte 1856-ban nyugat-európai pénzgyűjtő körútra. Az iskola 1858-ban megkezdhette működését az evangélikus tanítóképzős fiúk

iskolája a mostani Deák téren. Ezért nyerte el Kolbenheyer Mór a „nemzet koldusa” titulust. Ezután az egyházközség megbízásából, a toronyépítő bizottság elnökeként gyűjtött pénzt és végzett szervező munkát. Az evangélikus templom ma is álló tornyát 1867-ben szentelte fel. Emellett részt vett az árvaház létrehozásában és megalapította a német evangélikus segélyszervezet, a Gusztáv Adolf-egylet soproni szervezetét. Tevékenységét az uralkodó 1877-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjével ismerte el.

Kolbenheyer kora jeles műveltségű lelkésze, németajkú költője és a magyar irodalom hivatott német fordítója volt. Nyomtatásban meglepően sok, negyven prédikációja, illetve röplapként alkalmi verse jelent meg, ezenkívül három szerény terjedelmű önálló verseskötetet is hagyott maga után. Műfordításai közül a legjelentősebb Arany Toldi-trilógiája. Kolbenheyer összes megjelent munkáinak száma ismeretlen, teljes Kolbenheyer-gyűjtemény egyetlen könyvtárban sincs; a legnagyobb gyűjteménnyel rendelkező soproni líceumi könyvtár is csak 25 művet őriz.

Ma emléktábla ékesíti a Templom utca 17. sz. ház falát, az alábbi felirattal:

„Ebben a házban lakott 1846-1884 között Kolbenheyer Mór evangélikus lelkész, a jeles költő,
Petőfi Sándor és Arany János lelki rokona és tolmácsa, a szabadságharc hitvallója.

Készítette Szakál Ernő”

„Ki volt Kolbenheyer Mór? – tette fel a kérdést Alpárné Dr. habil. Szála Erzsébet. – Nyelvét, származását, iskoláit, tanulmányait tekintve német volt egy német nyelvű városban, a 19. századi Sopronban, de nem kétséges, hogy művei, lelkészi és irodalmi tevékenysége alapján magyar, HUNGARUS volt ő egy sok nemzetiség által lakott Ausztria-Magyarországon” – válaszolta meg e szavakkal a kérdését.

Kolbenheyer Mór 1884. január 4-én hunyt el Sopronban, síremléke az evangélikus temetőben található.

Irodalom:

Németh Sára: Kolbenheyer Mór. Budapest, Egyetemi nyomda, 1938.

Boronkai Szabolcs: Kolbenheyer Mór irodalmi művei. Soproni szemle 48. évf. (1994). p. 181–188.

Boronkai Szabolcs: A soproni Kolbenheyer Mór „Toldi”-fordításai. Soproni szemle 48. évf. (1994). p. 302–306.

Boronkai Szabolcs: Haza és hazafiság a 19. századi soproni német nyelvű prédikációkban Soproni szemle 54. évf. (2000). p. 239-249.

Sarkady Sándor (szerk.): Aranykönyv 2000. Sopron: Quint Reklámügynökség 1999. p. 68.

Internet:

Magyarországi evangélikus Egyház weboldala Hungarus, a „nemzet koldusa” – Ünnepi Könyvheti emlékezés 2010. június 7-én Kolbenheyer Mórról a soproni Széchenyi István Városi Könyvtárban hozzáférés:

<http://archiv.evangelikus.hu/kultura/hungarus-a-2010nemzet-koldusa2010-2013-unnepi-koenyvheti-emlekezés-kolbenheyer-morra/?searchterm=None> Letöltés: 2018. 03. 10.